

Sóller. Ahir, avui i sempre

Per Margalida Socías

Pregó de les Fires i Festes de Maig

Parròquia de Sant Bartomeu

Dijous, 9 de maig de 2013

(NOTA: Aquest pregó s'ha redactat mantenint el to oral de Sóller emprat el dia de la seva lectura en públic)

Benvolgut poble de Sóller

Digníssimes autoritats

Valentes Dones

Benvinguts tots.

Abans de començar, vull agrair a la Corporació Municipal l'oportunitat que m'ha donat de ser pregonera.

Se suposa que es pregó el fa un personatge molt nostrat, orgullós des seu poble, per això quan el senyor batle m'ho va proposar, vaig dir que sí tot d'una. Com no acceptar sa convidada a encetar ses festes de maig dels meus estimats veïnats i conciudadans.

Com a sollerica, orgullosa de ser-ho, no hi ha més alt honor, i vull aprofitar l'oportunitat que me dona el pregó per expressar gratitud per tot el que Sóller m' ha aportat al llarg dels anys.

Faré un recorregut vital, explicant el que record amb més vivesa d'aquelles costums que queden gravades a foc en els racons de la memòria i que t'agrada explicar als fills i als nets quan te demanen com era Sóller en altres èpoques.

Sóller, ahir.

Vaig néixer en el carrer de Sa Lluna, abans General Mola, número 33. Capritxos de la vida, vaig néixer allà a on actualment hi ha sa tenda de Vidaña. Era una casa molt antiga, i allà naixérem 7 germans. Sóc filla de Toni Barbero i de Cília Edreira i venc d'una dinastia de barberos.

Vaig anar a l'escola des Celler, a on m'ensenyaren, juntament amb els meus pares, educació i a estimar els altres.

Si a classe ens portàvem bé, de premi mos duen d'excursió fins a l'escola de ses Marjades i allà berenàvem tots junts. Quan mus férem una mica més grans, el premi ja era anar a Sa Capelleta. Jo me seia al marge i des d'allà se contemplava la Vall de Sóller, en revoltada de les seves muntanyes, i pareixia que estaves en el cel!

A l'escola, un pic per setmana, venia el vicari Don Juan Lladó i mus feia catequesi. Me va ensenyar a estimar Déu i tot lo que mus deia encara ara ho record.

Quan havíem de fer sa primera comunió el vicari mus preparava durant tot l'any. Això sí, ho havíem de saber tot, els manaments, el pare

nostre, s'avemaria i tot lo demás. Aleshores va arribar es dia més felicitat de sa meva vida, sa primera comunió. A totes ses nines les feren un vestit d'organdí, blanc i pur com els àngels. Jo com que era de família humil, mu mare no podia comprar-me es vestit, però Dª Adela Oliver i ses seves amigues li varen dir a mu mare:

no te preocupis Cília! Que sa teva nina tindrà es vestit de comunió. I així va ser.

Jo anava amb el meu vestit d'organdí i unes floretes a n'es cap i amb tot el meu amor a Déu el vaig rebre en el meu cor. Quan va acabar la celebració vàrem anar en processó cap a la Rectoria i allà el senyor rector, Don Juan Canals, mus va obsequiar amb una estampa i un rotllo que va ser molt bo. Després anàrem cap a ca nostra i tots vàrem menjar ensaïmades i un bon xocolata que mos va fer mu mare. I tots ben feliços. Això era la costum.

Quan vaig acabar s'escola als 13 anys i amb el graduat escolar, jo volia fer feina, ser perruquera. Vaig estar mig any a sa fàbrica de "Cas Fiolets", tenia molta pena, ja que no era allò lo que jo volia, volia ser perruquera. I per fi vaig trobar feina de lo que jo volia ser.

Vaig estar d'aprenenta, i des de rentar tovalloles a pentinar a sa primera clienta varen passar 6 anys.

Als 18 anys obrirem sa perruqueria amb sa meva germana, però als 22 anys me vaig casar amb un català, en Juan Vidaña, home i marit exemplar, i me'n vaig anar a viure a Barcelona a on vaig aguantar quasi 7 anys. Els meus dos fills grans, varen néixer allà. Però m'enyorava tant del meu estimat poble que decidirem tornar a Sóller.

Vaig reprendre sa feina de perruquera amb sa meva germana i fins l'any passat que mus retiràrem, 50 anys de perruquera, l'ofici que ha estat el meu amor i que tant m'ha aportat, sobretot es contacte amb ses meves estimades clientes.

Sa major part de sa meva vida laboral l'he passada a n'es carrer de Sant Joan. Des de que mus vàrem mudar allà era un carrer amb molt mal estat. Sa meva germana i jo, ses perruqueres, vàrem insistir a S'Ajuntament per què empedressin es carrer, i ho aconseguirem, en temps del batle Joan Arbona el varen empedrar.

Després varem proposar d'embellir-lo amb tests i ramells. Estic molt orgullosa d'haver viscut "laboralment" en aquest carrer, i voldria que

ara que ja no hi sóc els seus veïnats el conservin tan nét i embellit com sempre.

Al carrer celebràrem moltes festes i sempre l'adornàvem per l'ocasió. En ell complírem els 40 anys de perruqueria i tothom que passava no se n'anava sense celebrar-ho, va ser una festa de barri. Vengueren les autoritats, els xeremiers, són actes que no s'obliden. Fins i tot una de ses millors bunyoleres de Sóller ens va deleitar amb els seus bunyols. Gràcies Antònia!

Tornant a recordar temps passat. Record que els diumenges, a sa plaça, lloc de reunió dels sollerics, es feia mercat i venien ses pageses des Camp de sa Mar que tenien fama de tenir ses millors tomàtigues de Mallorca i sa verdura fresquíssima. Hi havia un de tot!

Com vos he dit abans, jo vivia al carrer de sa Lluna, que sempre ha estat molt comercial. Hi ha havia per exemple: L'Amo en Pere es Cerer (a on feien ciris), Drogueria Caselles i Drogueria dels germans Bibí, ca sa Volatera, El Doctor Caselles (que a qualsevol hora que el cridaves ell se presentava) i el metge Don Miquel Arbona, també sempre molt servicial, i el doctor Ramon Ripoll.

Hi havia es Forn de Can Papa i Can Xim Tambora, Ses Indústries (que venien de tot), Can Mametes, Sa lleteria i Colmado de Can Piña (a cal seu germà Toni Piña venien entrades pels Toros), Comestibles Can Gata, Can Mora des Vi, Can Pere Lluch.

Ca na Maria Rèia, sa perruqueria Florida (Ca na Xispa) i com no, he de mencionar sa Barberia familiar des germans Barberos.

També hi havia carnisseries com Can Lau, i sa carnisseria de Ca n'Alzina, tocineries com Cas Sit. Sabaters que feien ses sabates a mà, just devora ca nostra, Cas Sarrier, i sa Perfumeria Elias. Hi havia també electricistes (Amadó Buví) i tendes d'electrodomèstics com Eléctrica Estarellas, i Can Mercè. Tendes de teixits (Teixits Aina Castañer, Can Terrassa, Ca n'Altés, Ca sa Capellera i Can Dani) , Sastreteria Castanyer i Sastreteria Martín, sa Farmàcia Castanyer, s'Impremta Calatayud, i un llarg etcètera.

Bé, amb una paraula, teníem de tot tipus de comerços.

A la nit, tots els veïnats sortien amb ses cadires a prendre la fresca, mentre es grans cotorrejaven, els nins jugàvem a n'es quatre cantons o a conions amagar. Això sí, al tocar queda ens havíem d'anar a dormir i els llums del carrer s'apagaven.

Al carrer també sempre fèiem festa. Per sant Antoni se feien focs (sa fogata la preparaven els joves del barri amb molta il·lusió: eren Guillem Caselles, en Pep de Can Dani i el meu germà Toni; eren el joves més garrits del barri!). No mus aturàvem de cantar amb sa simbomba, no s'estilava menjar tant com ho fan ara , només un botifarró i un tros de sobrassada i un bon tassó de pinya.

Per sa Fira, ses jovenetes mus preparàvem per estrenar es vestit i a veure si podíem trobar un novio (a alguna li anava bé...). Es carrer fèia olor a net i tot es veïnat netejava portes i portals per estar ben apunt per ses fires i festes. Avui en dia, adornam finestres i balcons amb les banderes dels col·lectius que anuncien sa Fira setmanes abans.

Faltant dos dies per sa Fira ja se preparaven totes ses cases per cuinar aquest plat nostre tan exquisit, que són els caragols, acompanyats d'un bon vi de la terra.

Quan ja venia l'estiu era costum que els diumenges totes les amigues agaféssim el tramvia per anar a passar el dia a sa platja, al Club Nàutic o al Mónaco. I mus ho passàvem molt bé.

Els capvespres solíem fer tertúlia a sa plaça. A nes Menfis hi havia un màquina i posàvem monedes per escoltar música. Allò sí que era alegria, en aquella època el Dúo Dinàmico era el grup de moda de les al·lotes.

En s'hivern, com a Sóller hi havia tres cines (l'Alcàzar, Patio Fantasio i Fantasio) els diumenges estaven abarrotats. Jo me posava ben guapa, amb el cancan emmidonat i havíem d'arribar abans que el tramvia que venia del Port per què allò era una invasió de marinos i gent del Port.

Quan sortíem des cine era costum anar a passejar pel carrer de Sa Lluna i si mus agradava qualque al·lot donàvem mitja volta per veure-lo una altra vegada. Només veure-lo mus conformàvem.

Ses parelletes anaven a esperar el tren, sabeu per què? Per què estava a les fosques i 10 minuts abans de què arribés, encenien els llums (no tenien altra cosa ses parelletes!). Si hi havia lluna plena era molt romàntic. Però el més important de tot, era fer retre el temps per què a les 9 ja havíem de ser a ca nostra, com a màxim a les 9 i mitja.

Els diumenges dematí, en sortir de missa de 12, el costum era anar a prendre el vermut. Es Cafè Espanya, Es Central, Es Centro i Es Replà, tots feien unes tapes delicioses. Record amb delit ses croquetes úniques de Can Villi.

Quantes costums sanes que teníem en el nostre poble, sense tenir tant com tenim ara. Record amb nostàlgia ses sopes i ses albergínies rellenes que mus feia ma mare. Anàvem a sa platja a sa vorera de la mar, posàvem ses estovalles a quadres i allà amb quasi tot es poble menjàvem en revoltats de ses entorxes, que havien posat es marinos, i vèiem passar sa processó de la Mare de Déu del Carme, què felïços érem!

A Sóller se feien festes a la Defensora, ball per Carnaval i obres de teatre, i a vegades col·laborava. Eren altres temps per a la joventut. No havia mòbils ni twitter però tots érem ben felïços. I després va venir el boom del turisme, varen venir ses primeres “ironnelles”, es Port de Sóller va començar a florir i els hotels començaren a funcionar. Sa discoteca més famosa del Port era es famós “Patio”. Cada vespre hi havia festa, inclús vengueren cantants de renom com el Dúo Dinámico.

Lo que passava era que els joves de Sóller a l'estiu deixaven a ses seves al·lotes per anar amb ses turistes, és natural, elles eren més espavilades. Sabeu que estaven de satisfetes amb el “macho ibérico”, i alguna se'n va anar amb un bon souvenir...!!

Sóller, amb so turisme, va començar a tenir l'època daurada, sa pena va ser que a nes poble teníem 8 fàbriques de tèxtil i exportàvem fora de Mallorca, però a poc a poc sa indústria tèxtil sollerica es va anar apagant. Els catalans fabricaren una nova roba, el tergal, i va desplaçar a sa nostra tela de cotó, mus varen fer sa competència i poc a poc s'anaren tancant ses fàbriques.

Mentrestant tots els hotels anaven prosperant. Va ser el boom de Sóller i de Mallorca. Me'n record dels primers bikinis i minifaldes. Què guapes estàvem. A ses al·lotes des poble es turisme mus va afavorir per què mus vàrem espavilar i a poc a poc Sóller se va modernitzar.

A Sóller sempre hi ha hagut molt bons balladors. Teníem dues agrupacions meravelloses que foren ambaixadors de Sóller, fora d'Espanya: “Els Dansadors de la Vall d'Or” (que el seu President va ser Don Bartomeu Ensenyat) varen anar a Itàlia, a Agrigento, al certamen Almendro en Flor, guanyaren el primer premi amb un gran èxit.

Després hi havia l'agrupació "El Brot de Taronger" que partiren a Bèlgica tot un mes. El seu director era en Gaspar Nadal. Durant la seva estada varen mostrar els balls típics de Mallorca i també guanyaren el primer premi.

Quan tornaren cap a Sóller amb el tren, s'estació estava plena de gent que els esperava, es poble els hi va fer molta festa. S'ho mereixien!

Actualment tenim dues agrupacions, Estol de Tramuntana i Aires Sollerics, que com sabeu, el seu Director és en Guillem Bernat que tant ha fet per sa nostra cultura.

Quan jo era joveneta vaig tenir sa sort de ballar amb en Guillem a l'agrupació Brot de Taronger, juntament amb la seva germana Rosa Maria, una balladora com n'hi ha hagut poques.

Els vespres deleitavem als turistes amb els balls, al Pati de l'agrupació Brot de Taronger situat on actualment hi ha la terrassa dels Gelats Fet a Sóller.

Anem a xerrar ara un poc de beneïdes. Durant uns anys a Sóller per Sant Antoni no hi havia ses "beneïdes", i això és una tradició i cultura dels pobles que no es pot perdre mai. Per això un dia na Núria Castells,

al cel sia, i una servidora, vàrem anar a parlar amb el rector Llorenç Lladó i al cap d'una estona de parlar i suplicar mus va dir que sí.

Me vaig posar molt contenta. Aquell any va ser inoblidable per què els sollerics havíem recuperat aquesta gran festa. En Toni Frau ens va regalar un cistell ple de panets petits per donar als animalets.

Un any, pel reis, na Núria, na Catalina, Na Maria Campins, al cel sia, i jo, mus vàrem encarregar del vestuari de ses majestats. Quan els reis mags arriben a Sóller, cansats del llarg viatge, des de l'Orient, s'han de canviar de roba i de vestit i nosaltres ho teníem tot preparat, i com que havien de visitar el nin Jesús i no sabien el camí, hi va haver tres patges que els mostraren el camí. Aquests patges varen ser Tomeu Campins, Jaume Florit i Joan Vidaña, un nins angelicals. Els reis varen entrar a sa plaça majestuosa, asseguts a ses seves carrosses, amb els seus patges, i aquest any va ser de molta il·lusió i alegria.

Amb el mateix grup de dones, per sa festa del Corpus vàrem preparar una alfombra de flors en el carrer Batach. Ens va ajudar tot el veïnat, inclús les persones majors de l'hospital mus varen preparar tot es pi. De tant guapa que va quedar l'Ajuntament mus va donar permís, i la

vàrem tenir exposada durant dos dies. Des de llavors ho varem seguir fent molts d'anys.

A Sóller hem tengut moltes eminències, i personatges il·lustres. Tenim metges, com Don Arnau Caselles, especialista de cor, pintors, com Bernadí Celià, el poeta Guillem Colom i Ferrà, el geòleg Guillem Colom i Casasnoves i l'editor i fill il·lustre Don Pedro Serra, al qual hem d'agrair haver donat a conèixer Sóller més enllà de les nostres fronteres i promotor de Can Prunera, Museu Modernista.

Vull destacar a Don Geroni Estades que va emprendre l'aventura per tenir un ferrocarril que comunicés Sóller amb Palma.

Per fer els túnels del tren, varen fer venir els millors canteros de Galícia, entre ells, el meu padrí Don Manuel Edreira, que se va enamorar de la meva padrina na Catalina Segura de Bunyola i es va casar i quedar a viure a Mallorca. Jo sempre dic, que es tren és part de sa meva vida, i me sent molt orgullosa, el seu recorregut és únic en el món, per això és l'excursió més visitada pels turistes.

Sóller és ben conegut pel seu oli, abans teníem ses tafones de Ca'n Det, de Can Repic i Sa Tafona de Can Mart. A ses nostres muntanyes hi ha

una preciositat d'olivars, gràcies als seus propietaris que els cuiden amb molta estima. Tenim el privilegi de viure dins sa Serra de Tramuntana, en revoltats d'oliveres mil·lenàries. Actualment mus queden dues tafones en actiu, Can Det i Sa Cooperativa de Sóller, d'on surt l'or pur que és el nostre oli.

Ja que estam en temps de Fira vull aprofitar per donar l'enhonorabona i felicitacions a la "Cultura de la Dona" per sa feina que des de fa tants d'anys està realitzant en l'exposició de flors. S'ha convertit en una meravella i un esdeveniment, visitat per moltíssima gent i motiu d'orgull per Sóller. També aprofit per mencionar i agrair la feina feta al grup de gent que durant anys, varen col·laborar en la realització de ses figures, de taronges i llimones, foren moltes hores de treball desinteressat fet amb gust pel nostre poble, i per sa nostra Fira. Entre d'altres, el grup el formàvem, Tomàs París, sa seva dona, Biel Arbós, na Maria de Can Generós, Catalina Colom, Anitín Got, na Maria de Can Gabí, una servidora i més sòcies. A tots moltes gràcies.

Permeteu-me ara, que recordi la meva època més dorada del teatre. Eren els anys de l'agrupació local "Es Borino Ros", utilitzàvem el teatre

Alcàzar per representar les obres i ensellàvem al Casal de Biniaraix . En Toni Gay ens feia uns magnífics decorats i en Pepín Noguera mus dirigia. Érem com una gran família, nosaltres disfrutàvem molt i crec que vàrem fer disfrutar molt al públic de Sóller. Algunes de les obres que representàrem foren: "Molta feina i pocs doblers", "Cavallet quan eres jove", "Criat de dos amos", "Quan la ràdio parlava de Franco", "Sa Simbomba Fosca", "Tartan dels micos", "Habitació 309", "Varenes", que vaig representar al Teatre Principal amb un grup de Palma. Després amb el grup "Corriola" férem "Mestre Lau es taconer", entre d'altres.

Fer d'actriu me relaxava, damunt un escenari he gaudit molt ja que el teatre m'ha proporcionat molts bons moments.

Sempre me vaig sentir molt còmoda, s'escenari era com es meu habitat natural, jo vaig disfrutar molt i crec que la gent gaudia de les obres que fèiem.

El que me vaig enduu de tots aquells anys va ser el poder sentir de primera mà s'estimació de sa gent.

Sóller, avui.

Per mi Sóller segueix sent el poble més preciós de Mallorca, amb ses seves cases modernistes, i el seu entorn natural de muntanya. Després

de sa reforma realitzada a sa nostra ciutat, tenim el túnel, un polígon, el poliesportiu, un museu modernista cada cop més conegut, Can Prunera, donant tot el conjunt un moviment a Sóller i una categoria que ha generat molt més turisme.

Places com sa nostra n'hi ha poques, punt de trobada de tots els sollerics, en ella sa troba sa nostra gran joia: l'església de Sant Bartomeu, admirada, visitada i fotografiada, pels molts de turistes que mus visiten cada dia.

Sóller, conegut com la vall de tarongers. Podrem prendre un suc de taronja natural a qualsevol bar de sa plaça, mentre fem tertúlia, i essent part de l'estampa de postal, quan passa es tramvia. És únic. I aquest any es tramvia mus compleix 100 anys.

Tenim es Port i sa platja, a on després de sa reforma, dona gust passejar-hi. Tenim una banda de música fantàstica (a mem si qualche dia aconseguim el famós Auditori que tanta falta mus fa).

Actualment el nostre poble segueix tenint de tot: bons pintors, cuiners de renom, esportistes campions del món, com el nostre estimat Tòfol Castanyer, molts artesans, arqueòlegs, gent emprenedora, però sobretot té el seu paisatge: la mar, i sa muntanya, la terra i els seus productes.

Sóller, sempre.

Sollerics i solleriques, cuidem es nostre poble, ja que som uns privilegiats de poder viure-hi. Ensenyem als nostres infants a sentir-se orgullosos, a estimar ses nostres coses, ses nostres costums i ses nostres tradicions, a sentir-se orgullosos del seu poble i la seva gent.

I per acabar vos diré que l'any 1561 quan hi va haver la invasió dels sarraïns, el Capità Angelats abans de partir a la lluita amb les seves tropes, s'encomanà a n'es Sant Cristet per demanar clemència pel nostre poble.

I jo en aquest moment, li deman, que mos beneeixi a tots els sollerics, i que ens ajudi a seguir lluitant, en aquests temps complicats, com ho feren els nostres avantpassats.

I que sa Fira i es Firó, aquest sentiment, que duim dins es nostre cor, no s'acabi mai, i que la Mare de Déu de la Victòria estigui sempre amb nosaltres:

A LA LLUITA SOLLERICS!

VISCA SÓLLER. VISCA MALLORCA. VISCA SA FIRA I VISCA ES FIRÓ.

Molts d'anys a tots i moltes gràcies.